

**ЗА
ЄДНІСТЬ
НАЦІЙ**

МІСЯЧНИК
ЛІТЕРАТУРИ, МИСТЕЦТВА
І ЕРОМАДЕСЬКОГО ЖИТТЯ
FOR UNITY OF NATION

II

ЗА ЄДНІСТЬ НАЦІЙ

FOR THE UNITY OF THE NATION

Місячник літератури, мистецтва
і громадського життя

Редагує колегія
Видає видавнича спілка „Бунчук”

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ: 5, MORAT ST., LONDON, S.W.9., ENGLAND

Рік I. Жовтень 1954 Число 2.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

В Англії та в Австралії — річна 1 фунт. Окреме число — 1/6.
В США та в Канаді — річна 3 долари. Окреме число — 30 центів.
У всіх інших країнах — рівновартість американського долара.
Замовлення на журнал та передплату слати на адресу адміністратора:
Mr. I. Omeljanenko, 52, Addison Gardens, London, W. 14., England.

ЗМІНА АДРЕСИ: в Англії та в Австралії — 1 шілінг.
в США та в Канаді — 10 центів. Можна сплачувати
англійськими поштовими марками.

НАШІ ПРЕДСТАВНИКИ ЗАКОРДОНОМ:

- Австрія:** Prof. A. Andriewskij, Villach D.P. Camp, Sant Martin Kaernten, Austria.
- Аргентина:** I. Powelko, Calle 12, y Londress y Boulogne sur Mer., Longehamps F.C.N.G.R., Rep. Argentina.
- Бразилія:** Ing. W. Wakulowskyj, Caixa Postal No. 142, Sao-Caetano de Sulefs, Estado, Sao-Paulo, Brazil.
- Венесуела:** Prof. Petro Makarenko, Los Rosales, Avenida Zuloaga, 11, Caracas, Venezuela.
- Канада:** „Our Country”, 140, Bathurst Street, Toronto, Ont., Canada.
- Німеччина:** Prof. S. Nahaj, Augsburg Vogesen Str., 56a, Germany.
- Парагвай:** A. Kuszczynskyj, Casilla de Correo 60/1, Carmen del Parana (En-carnation), Paraguay.
- США:** Mr. Clement Trofimenko, 500 N. 7th. Street, Philadelphia Pa., U.S.A.

**ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ, ПОШИРЮЙТЕ, ЧИТАЙТЕ
„ЗА ЄДНІСТЬ НАЦІЙ”!
ЖЕРТВУЙТЕ НА ВИДАВНИЧИЙ ФОНД НАШОГО
ЖУРНАЛУ!**

Передплачуйте газету
„НАША ДЕРЖАВА”
орган консервативної державницької думки
140, Bathurst Street, Toronto Ont., Canada

Обкладинка роботи проф. Р. Лісовського

С. Черкасенко

ГЕТЬМАН

Нераз вночі на чужині
Мене навідує видіння:
Майдан. Софія. Безгоміння,
Гетьман суворий на коні...

„...Я кликав вас під булаву,
Щоб оповити давню славу,
Щоб на руїнах вже нову
Створити власну Державу”.

„Ви не пішли на поклик мій:
Вам чар всесвітньої облуди
Заворожив ваш глузд лихий,
Пройняв вам душу, серце, груди”...

„Ви за химери бунт зняли,
Ви занесли путь єдину, —
І що ж натомість здобули? —
Неволю, голод та руїну!”...

„То ж буде так, аж поки ви
Усі громадою одною
Не станете під булавою
На згин кривавої Москви!”...

І — диво з див! — загув майдан:
Козацьке військо у поході,
В чолі під стягом — сам Гетьман...
Зоря займається на сході...

„...Україна встане і дужою буде, коли вона супроти зовнішнього світу поставить — з одного боку свою славу ЄДНІСТЬ, а з другого боку — не впаде духом і збереже свою національну честь, які б не були тяжкі умовини для її існування.

Єдність тоді тільки варта чогось, коли вона Божий закон, коли слово „зрада”, „чвара” та „наймит” будуть із словника тої єдності-спільноти раз і на все викреслені...

Ми, українці, повинні йти своєю власною дорогою — українською, та зберегти своє власне національне обличчя. Ті, чи інші політичні ситуації залежать не від нас, але використати їх якнайліпше — це залежить виключно від нас самих...”

З промови Гетьмана Павла Скоропадського в Берліні 29-го квітня 1941 року.

УКРАЇНСЬКИЙ ГЕТЬМАНАТ XVII. СТ., ЯК ФОРМА ДЕРЖАВНОГО УСТРОЮ

Історія Гетьманщини взагалі й історія розвитку українського права в цьому державному організмі зокрема перебувають по суті ще в стані перших початкових кроків. Хоч бібліографія всіх дослідчих праць з цієї доби мала би скласти поважний том, все ж таки ми ще не маємо достатніх і певних знань про багато сторінок з історії і про багато сторін з організації цього державного тіла. Можна думати, що майбутні дослідники внесуть багато нового в загальний малюнок організаційної структури цієї „козацької держави”.

В особливо нерозвиненому стані є наші знання щодо самого характеру державного устрою українського державного організму XVII-XVIII ст. В цім відношенні українська наука завинила перед своїм народом, не давши відповіді на кардинальніші питання про цей устрій.

Справді. Чим була Україна — Гетьманщина з погляду державно-правного? По цьому питанню ми не маємо спеціальних праць і монографій, — хіба що — принагідні згадки, цілком апіорного, до того ж і необґрунтованого характеру.

Ми знаємо, що з моментом повстання Б. Хмельницького в 1648-му році польська влада над територією трохи не всієї Правобережної й Лівобережної Придніпрянської України була ліквідована. Одночасно з тим повстало проти Польщі українське козацтво перейняло в свої руки владу над звільненою від поляків територією і над усім осілим на тій території населенням. Це значить, що в цей час повстал українська держава.

Ця держава вступила в боротьбу за своє існування, в цій боротьбі, хоч і невдалі були її результати, вона виявила проте свою життєздатність, довгий ряд років пронісши прапор української державності на тяжкому і несприятливому істо-

ричному шляху і залишивши на прийдешні часи цей прапор і цю державну ідею новим поколінням, що мають здійснити в нових часах шляхетну мету людських поколінь — **вибороти й здобути своєму народові національну державність**.

Оточена з усіх боків міцнішими і, головне, на глибоких державно-творчих традиціях опертими державними організаціями, українська держава в боротьбі то з одним, то з іншим сусідом, в спільці то з тим, то з іншим, в зносинах як партнер, як спільник чи, як ворог і суперник, проіснувала довгий ряд років. Це існування української державності в XVII-XVIII ст.ст. не було б можливе коли б була відсутня державна ідея і коли б не було вироблено, сконсолідовано і зміцнено саму державну організацію.

Оскільки, не маючи цієї державної організованості, українська нація не могла б витримати змагання з іншими об'єднаними в міцні державні зв'язки, народами, — значення цієї організованості є першорядне. І саме тому згорі можна вказати, що українська історіографія і українське історичне правознавство, які до цього часу так мало зробили для з'ясування характеру цієї державної організації, не могли дати своєму суспільству вірне і всебічне висвітлення і відображення справжнього минулого історичного шляху української нації.

Як не дивно ми не маємо ще твердої й певної відповіді на таке важливе і першорядне, основне питання як: **Чи була Гетьманська Україна монархією, чи тут ми маємо діло з державною організацією республіканського типу?** Відповісти на це питання значило б оцінити українську державу XVII-XVIII ст.ст. чи як організаційний зв'язок з тимчасовими,

виборними на певний час, носіями державної влади, чи — як державний порядок, за якого державу очолює одна особа, яка здобуває владу або в порядкув спадкування, або вибором на все життя. В останньому разі це була б форма монархічного устрою, в першому — республіканського. При цьому, оскільки і монархічний устрій може мати виборного носія центральної влади (маємо згадати хоч би устрій тогочасної Німецької імперії, чи — Польської держави), межа і різниця поміж цими двома, ніби кардинально - протилежними видами державної влади є по суті не завжди чітка. І не дарма тогочасна Польща, що її очолював виборний король, в той час визнавала себе ніби республікою, даючи і назву своїй державі як „Річ Посполита”.

Вирішальним у визначенні цього питання є, очевидно, факт тимчасовості чи постійності, чи — доживотності функцій голови держави. В наш час за цим принципом ми завжди легко знайдемо різницю між монархією і республікою. Але наш час, є взагалі часом чітких і ясних визначень в писаних державних конституціях. Справа виглядала далеко не так просто і далеко не так чітко в час, коли таких виразних дефініцій щодо форм державного устрою робити ще не вміли і, коли писані конституції існували далеко не завжди.

Державний устрій України-Гетьманщини може служити переконли-

вим прикладом справедливості висловленої допіру думки. **Чим був гетьман України?**

В науці не бракує апіорних відповідей на це питання. Ми могли би навести цілий ряд тверджень, що гетьманат був видом монархічного ладу. Але — не бракувало б і протилежних оцінок Гетьманщини, як, мовляв, своєрідної „козацької республіки”. При цьому всі ці оцінки мають завжди спільну рису апіорності і поверховності в підході до проблеми, яка по суті є далеко не такою простою, як мала б на перший погляд виглядати і для вирішення якої потрібно проробити певну працю виходячи при цьому з конкретного матеріалу тогочасного державного життя і його практики.

Безперечно, що генезу влади гетьмана ми знайдемо на Запоріжжі. При цьому генезу гетьманату нам треба шукати у владі кошових отаманів Запорізької Січі.

Геніальний Гоголь залишив нам яскравий малюнок обрання на галасливій Січовій раді Запорізького кошового. Слід думати, що, попри всю свою яскравість, цей малюнок не є в той же час правдивим, бо, навіть, у ті далекі від нас часи і, навіть, на ті далеко примітивніші від наших відносини існування такого неупорядкованого організму як Запорізька Січ, як її малював Гоголь, неодмінно призвело б до того, що занархізоване Запорізьке суспільство не могло

Сергій Жук.
Гетьман Петро Дорошенко

б виявити себе оборонно-здібним в змаганні з Польщею, Кримом, Туреччиною і іншими державами. Справа мусіла була виглядати на ділі інакше.

Але для нас зараз цікаве інше: самий характер влади січового кошового отамана. Аналізуючи положення цього останнього, враховуючи і той факт, що кошовий отаман бував раз-у-раз обраний на певний термін і той, що його завсіди могло скинути зібране на січову раду запорізьке козацтво, мусимо прийти до неодмінного висновку про те, що видом монархічної влади кошовий отаман бути не міг.

Щодо кошового отамана Січі принаймні можна поставити питання про правну природу цього „уряду“, бо польська державна влада безпосередньо на Січ і Січову територію не розповсюджувала свій вплив і свій чин. Щодо гетьманів „Запорізького Війська“ на Городовій Україні ми не можемо і ставити цього питання, поскільки це до 1648 р. був лише начальник певного гатунку збройних сил певної частини території польської держави та проводир нового, напіввизнаного польською владою, але все ж таки існуючого, окремого і своєрідного своїм правовим положенням суспільного стану.

Але нам належить все ж таки згадати, що пріоритет впливу козацької ради, яка не тільки вибирала гетьмана на проводиря українського козацтва, але в кожний ліпший момент могла покликати його на свої збори для справоздання, відповіді на питання, а також могла в кожний ліпший момент його з уряду скинути та обрати собі іншого проводиря, — все це дає підставу твердити, що і в потенційних можливостях шляху розвитку цього уряду в цей час були закладені підвалини для розвитку його скорше у вид влади республіканського типу.

З 1648 року справа кардинально змінялася. Придніпрянська Україна стала державою, що,

пам'ятаючи про січове походження свого устрою, продовжувала називати себе „Військом Запорізьким“. А на чолі цієї держави став колишній проводир козацтва як суспільного стану і, як війська — гетьман.

Для того, щоби дати відповідь про характер гетьманської влади після 1648 р. як влади голови і керівника держави, маємо простежити за станом справи з доживотним чи тимчасовим її характером. Ми бачимо, що Б. Хмельницький був гетьманом до своєї смерті, Юрко Хмельницький, Ів. Виговський, Павло Тетеря, Петро Дорошенко — всі поклали на генеральній козацькій раді гетьманську булаву, „подякували військові за уряд гетьманський“ і тим самим виявили в якійсь мірі тимчасовість, прекарність своїх повноважень.

Ів. Брюховецького було вбито на генеральній раді 1668 р. Козацька рада, що тут же передала його булаву П. Дорошкові, знов виявила свій пріоритет і заманіфестувала своє право на зміну гетьмана в разі свого на це бажання.

Коротке гетьманування Д. Многогрішного скінчилося державним переворотом з боку старшини і через це не дає підстав для того чи іншого висновку про характер гетьманської влади. Але після того справа ніби змінюється. З 1672 до 1708 року, тобто протягом 36 років підряд, Україною правлять тільки 2 гетьмани: Ів. Самойлович і Ів. Мазепа. При цім гетьманування Самойловича закінчено тільки в наслідок змови проти нього з боку його оточення, що була організована з ініціативи Москви.

Сказати, що цей факт довгого гетьманування згаданих двох гетьманів має свідчити про стабілізацію внутрішніх відносин на Гетьманській Україні, значить — сказати замало. Бо в даному разі можна і треба помітити зміни в самому принципі гетьманської влади.

Отже, ні Самойлович, ні Мазепа

ні разу не кладуть своєї булави перед генеральною (козацькою) чи перед старшинською радою. Ні разу не повстає на організованих зборах першого чи другого з названих допіру інститутів питання про перевибори гетьмана. **Гетьман в цей час стає правителем держави**, обраним в принципі до кінця свого життя (як це й було з Ів. Мазепою, якщо вважати, що він зберіг владу гетьмана і після своєї поразки; при чому, це говоримо, маючи на увазі виключно державно-правний характер питання).

Але що мало б це означати? Відповідь має бути така, що принциповий характер гетьманської влади в цей час змінюється. В особі Самойловича і Мазепи ця влада стає владою вже **монархічного типу**, певна річ — в розумінні монархії з виборним доживотно монархом.

Характер влади гетьмана не можемо визначити ясно, якщо будемо брати цю владу відокремленою, самою по собі. Тим часом вірну відповідь можемо знайти тільки в тому разі, коли співставимо цю владу з іншими органами центральної влади. Щодо доби XVII і XVIII вв. тобто часу, коли правні функції державних установ ще не були так виразно визначені, як це буває в наш час і коли раз-у-раз функції тих чи інших органів влади конкурували з діяльністю інших органів влади чи повторювали і дублювали їх діяльність, — це є особливо потрібним.

Ясна річ, що при цьому маємо говорити в першу чергу про згадані вже вище два органи центральної влади: раду генеральну і раду

старшинську. Якщо ми возьмемо 5 видатніших і найпомітніших постатів правителів Гетьманщини XVII в. — гетьманів: Б. Хмельницького, Ів. Виговського, П. Дорошенка, Ів. Самойловича та Ів. Мазепу, то побачимо, що взаємовідносини кожного їх з іншими органами центральної влади не були тотожні. Виговський і Дорошенко постійно скликають то генеральну то старшинську раду, складають перед нею справоздання, шукають на них підтримки, в разі зустрічі опозиції своїм думкам чи своїм намірам — кладуть свою булаву і зрікаються гетьманства, з трудом даючи себе намовити повернутися до виконання своїх функцій. Безперечно, що в цьому виявлялося визнання ними: а) пріоритету над ними інших органів влади і особливо генеральної ради і б) розуміння тимчасовості і прекарності своїх функцій, що мають мати місце лише „до ласки військової“.

Цілоком одмінними є відносини за Самойловича і Мазепи. Як ми вже сказали, своєї булави ці гетьмани на радах не кладуть, а гетьманства й не думають зрікати. Генеральна рада за них, власне, майже не функціонує (не рахуючи рад, що перевели обрання цих гетьманів, лише в 1674 р. збирається генеральна рада для оформлення Ів. Самойловича гетьманом обох боків Дніпра). Старшинська рада збирається дуже часто, але втрачає свій характер органу, перед яким гетьман має відповідати і який може цього гетьмана позбавити його влади.

Якщо ми возьмемо час Б. Хмельницького, то ми побачимо, що відносини поміж центральними орга-

„...Перекреслювання історії України й зачинання її лише від себе, ніби-то до нас нічого не було, ніби-то можна державну хату будувати на піску, ми кажемо: Ідїть енергійно вперед, але захуйте святе все те, що є цінного в нашому рідному старому!...“

З промови Гетьмана Павла Скоропадського на З'їзді делегатів Української Громади в Німеччині, 22-го вересня 1940 року.

нами влади тут мають певні періоди розвитку: в першій часті (межею може бути умовно 1654 рік) гетьман постійно скликає генеральну раду і залежить від неї; в другій періоді — править самовладно. Міцна воля і великий авторитет народного проводиря дозволили йому подолати в надзвичайно короткий час революційну стихію повсталих мас і запровадити устрій, що далеко більше був **близький до монархічного**, ніж до республіканського ладу (тим більше, що принцип доживотності функцій Богдана Хмельницького, як гетьмана України, ніким і ніколи не брався під сумнів).

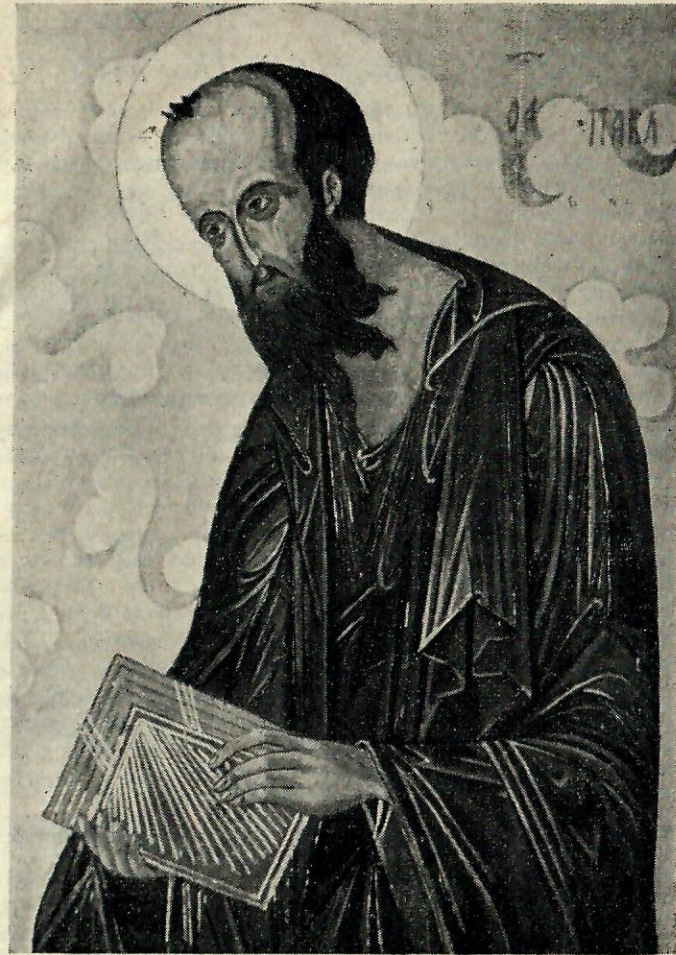
Залишаючи час Б. Хмельницького, ми можемо сказати, що після його смерті на Гетьманщині змагаються між собою два принципи державного ладу. Виговський і Дорошенко були виразними представниками традиційних для попередньої України республіканських, з Січі Запорізької винесених, начал. Боротьба Дорошенка з Самойловичем, попри весь свій характер боротьби різних концепцій зовнішньої орієнтації, тощо (може перебільшених нашою історіографією, якщо згадати той факт, що після перемоги над Дорошенком Самойлович оперся в своїй діяльності саме на оточення Дорошенка, до якого належав і майбутній гетьман Мазепа), була боротьбою цих двох тенденцій організації держави. В особі Самойловича не можна не бачити виразного представника начала монархічної влади, яка була свідомо свого вищого над іншими державними організаціями і свого доживотного характеру. Його наступник Ів. Мазепа не повернув назад і продовжував ту ж лінію в розвиткові влади, яку встановив його міцний попередник.

„...Стара велико-поміщицька і бюрократична монархія — послідній слід старого фєвдалізму — не вернеться ніколи. Нова монархія буде зовсім іншого типу, вона буде пристосована до нових форм життя...”

В. Липинський

Ніби для того, щоби наочно довести правильність сказаного тут, в діяльності й Богдана Хмельницького і Ів. Самойловича була виявлена тенденція надати гетьманській владі характеру **найпослідовнішого типу монархічного устрою — спадкової монархії**. Заходи Б. Хмельницького щодо одруження свого старшого сина Тимоша з дочкою одного з сусідніх державних володарів виразно виявляють приготування до передачі йому в спадок влади, яку він має обняти як рівний з іншими державними володарями **монарх**. Куля, яка в румунській Сочаві вцілила в сміливе серце гетьманового сина в цій відношенні багато спричинилася до зміни дальшого ходу розвитку української історії. Але й після втрати свого старшого сина старий гетьман вперто намагається передати свою владу в спадковому порядку своєму другому синові. Було б невірним думати (а на жаль так воно до цього часу серед українських істориків і було), що Хмельницький мав при цьому тільки вузько-родинні інтереси. Чи не було б більш справедливим поставити питання про те, що талановитий державний діяч вважав, що умовам його часу найбільш відповідає принцип спадкової монархії? В такому разі його намагання забезпечити гетьманську владу в руках свого сина мусіла мати, перед усім, на меті інтереси створеної ним держави.

Теж можна сказати і про Самойловича. Залежність української держави від Росії стала далеко міцнішою. Але і в цих умовах, висуваючи побіч себе свого сина Григорія, цей гетьман виразно виявляє стремління до надання українській центральній владі рис спадкової монархії. Навіть і піз-

Ол. Коростовець

Св. Апостол Павло.

Образ написаний в році 1943-му з нагоди сімдесятиліття св. пам. Гетьмана Павла Скоропадського

ніше, за цілком несприятливих умов, сила тенденції спадкової монархії проявилася ще раз (хоч також нещасливо) в часи останнього гетьмана Кирила Розумовського.

Таким чином, ми в праві сказати, що влада гетьмана не була однакова за різних часів і носила в собі можливість розвитку чи то в особливу й своєрідну форму республіканського ладу, чи то — в особливу й своєрідну форму ладу **монархічного**. Нам належить тепер сказати, які тенденції були переважа-

ючими. Відповідь напрошується сама собою і дає себе знати з того, що якщо взяти період з 1648 р. до 1708 р., то за 60 років існування Гетьманської держави до поразки її під Полтавою, коло 40 років, тобто 2/3, припадають на час (останні роки правління Б. Хмельницького; правління І. Самойловича і Ів. Мазепа), коли ця держава мала устрій, спертій на принципах **монархічного ладу**. Ми не можемо при цьому не мати на увазі і того, що саме ці 40 років є добою,

ПРО ТВОРЧИСТЬ НАШИХ МИСТЦІВ

Довідавшись про творчий напрям мистців, журишся, що наше мистецтво не дає відображення сучасної доби України — страждань і героїки нашого народу... З рештою, малою чужі порти, пейзажі, ліплять модерні скульптури і тим здобувають собі славу та гріш для прожиття... Невже маляр загубив би свій престиж тим, що відобразив би перебування в московській неволі нашої нації, децю з невільничої праці в кацетах Біломорканалу, Вологди, Воркути..., а потім — розкуркулення, штучний голод 1933-го року, Вінницю..., безкінечні валки українців в році 1944-му, що заповнювали дороги Румунії, Словаччини, Чехії, Польщі і нарешті — страхіття примусової репатріації на „родину”...

Причину, що наші мистці належно не втягнені до боротьби з поневолювачем України, треба шукати в нащій роз'єднаності. Доки ми не матимемо **єдиного**, всіх об'єднуючого **Визвольного Цент-**

ру, доти ми не матимемо великих досягнень — ані в політиці, ані в мистецтві... Л.Р.С-к

Від Редакції

Ми цілком з Вами погоджуємось, а особливо з тим, що доки не буде **ЄДНОСТИ**, доти не матимемо досягнень — ані в політиці, ані в мистецтві. Хочемо лише зробити наголошення на слова **ГЕРОЇКИ НАШОГО НАРОДУ** — це дуже важливо, бо ж ми забагато плачемо і без кінця справляємо панахиди. Ми забулися, що предки наші і на тортурках сміялися ворогам у вічі — „**Брешеш, враже, бо сльози з козацького ока ти не побачиш!**”, або слова Івана Гонти: „**Казали, що буде болить, а воно ніби блохи кусають...** Плачуть безсилі та нікчемні!... Наш народ на Україні менше плаче ніж ми тут, на еміграції, — **наш народ бореться**, а не справляє панахиди, таким і треба його зображувати в мистецьких творах.

коли українська держава перебувала не в казані внутрішньої боротьби, але тишилася спокоєм. Отже саме в цей час могла вона в **найдоцільнішому і найпоспідовнішому напрямкові розвинути свій лад.**

Безперечно, що гетьманат такий, яким він виявлений за Б. Хмельницького, Самойловича і Мазепи, є дуже свосерідним типом монархії, що далеко відходить в зовнішніх рисах свого устрою від звичайних західно-європейських, опертих на традиціях глибокої давнини, монархій. Це було закономірним наслідком цілком своєрідного історичного процесу України. Це було також наслідком особливо складних умов, в яких функціонував український державний організм другої половини XVII ст. Маємо при цьому на увазі залежність його від сторонніх державних чинників.

Не будь останньої, можна собі уявити, що така, ніби конче притаманна монархічному ладові, але по суті своїй — цілком зовнішня риса як державна корона, могла покрити голову чи то Б. Хмельницького чи Ів. Самойловича, або — ще скорше — Хмельницького Тимоша чи Самойловича Григорія.

Монархічний гетьманський порядок на Україні йшов в парі з розвитком, особливо виразно виявленим за Самойловича і Мазепи, — старшинської ради, яка в формі старшинських з'їздів все ясніше набирала характеру своєрідної форми станового парламентаризму. За таких умов Гетьманська Україна ставала видом станової **парламентарної монархії**. Ми знаємо, що розвиток цей був порушений в наслідок втручання зовнішньої сили і зламання української державности.

ДВА СОНЕТИ

I

Не зломить віри днів жорстоких час!...
Люблю жаркіш, розлукою томимий,
У самоті вітає завжди нас
Господь своїми думами ясними.
Тоді ми бачимо далеких зір
Життя сапфіри, що горять над віком,
І, мов боями змучений жовнір,
Благаєш сили в Бога-чоловіка.
Бо над усім лиш правда буде жить,
А зло замре з потухшою зорею —
Тебе одну жагуче я люблю
Клянусь ба-віки ніжністю своєю.
О, зрозумій як тяжко в чужині
Пить чашу горестей, забутому мені!...

II

А може візьмеш плід моїх думок
Та кинеш сміттям на брудні дороги,
І німоти суворої вінок
Вквітчає горість вічної тривоги?...
О, не губи мене!... Твоїм рабом
Лишусь до днів останнього зітхання,
Гори, Вітчизно, над моїм чолом
Зірницею блаженного світання.
Рукою матері торкнись чуттів,
Що святістю в душі моїй сховала,
Над ними кров'ю біль закама'янів,
Коли в світі далекі виряджала...
Верни ж назад!... Верни до уст твоїх,
Де, як сурма небес, бринить безсмертя сміх

З Бюлетеня ПЕН

ПРО 26-й МІЖНАРОДНІЙ КОНГРЕС ПЕН-КЛЮБУ

Бюлетень ПЕН, ч. II, Центр для письменників на вигнанні, подає короткий звіт про 26-й Міжнародний Конгрес ПЕН в Амстердамі. Найбільше учасників Конгресу було з країн В. Британії — англійців, ірландців та шотландців, потім — голандці, бельгійці, французи, німці, шведи, норвежці, данці, фіни, італійці, швайцарці та австрійці. Після довгої перерви

вперше були репрезентовані поляки та мадяри. З заокеанських — США, Канада, Ямайка та Бразилія. Південна Африка прислала двох делегатів — один з них африканець, а другий англієць. З українців не було нікого лише тому, що не було матеріальної спроможности.. Запрошення лишилося не використаним.

ФІЛОСОФ ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА

з нагоди 160 років від дня смерті

Біографія

Григорій Савич Сковорода (1722-1794) — визначний український філософ, поет і письменник, — народився в селі Чернухах Лохвицького повіту на Полтавщині в родині малоземельного селянина - козака. Вчився в Києво - Могилянській академії. Року 1750 (дата не точна) генерал Вишневський, їдучи до Мадярищини, взяв з собою Сковороду, як чоловіка, що добре знав музику, розумів грецьку, латинську та німецьку мови. З Вишневським Григорій Савич приїхав до Буду (одна з частин Будапешту — столиці Мадярищини), а з Буду Сковорода пустився в мандри і пішки обійшов Мадярищину, Польщу, Німеччину та Італію.

Повернувшись на батьківщину, Сковорода викладав поезію в Переяславській духовній семінарії, але як на той час, викладав занадто модерно. Архирей, Никодим Стребницький, вимагав повернення до старих методів. Сковорода не погоджувався і написав архиреві таке: „*alia res spectrum — alia plectrum*” (пастирський жезл — річ одна, а чабанська сопілка — друга). Архирей на це відповів: „Не живайте посереді дому мого творяй гординою” і звільнив Григорія Савича з учительської посади в Переяславі. Після цього Сковорода був приватним учителем, викладачем „благонравія” в Харківському „колегіумі” — але скрізь це кінчалося не удачею для нього. Нарешті він стає мандрівним філософом і обходить всю Східну Україну та Гетьманщину тричі вздовж і впо-

перек. Життя безпритульного мандрівника не заважало бути Григорію Сковороді найосвіченішим чоловіком свого часу. Найдокладніше він вивчав античну філософію та античну літературу.

Мандруючи по Україні року 1764 Сковорода зайшов до Києво-Печерської лаври і зустрів там своїх колишніх колег по академії, всі вони були ченцями і умовляли його:

— Годі мандрувати по світі, час уже й осісти. Нам відомий твій талант, ти будеш у нас стовбом та окрасою обителі.

— Вистачить, — відповів Сковорода, — і вас, стовпів неотесаних!

Перекази

Ізмаїл Срезневський (1812-80), що збирав народні перекази про Григорія Сковороду, записав таке: Одного разу повертаючись до Харкова (мабуть з Києва), Сковорода потрапив до наших Вовкових Хуторів, — повернувшись з великого шляху на тасьму, з тасьми — на стежку, а зі стежки — на людські городи та сади. В одному саду бачить — сидить на вишні гарна дівчина і пісні співає. Сковороді дівчина сподобалась. Він знайомиться з її батьком, багато говорить з ним, вчить дівчину читати. Дівчина занедужала, Сковорода її лікує, доглядає... Живе на тому хуторі місяць, другий... Дійшло до того, що Сковорода зовсім закохався в ту дівчину, а дівчина в Сковороду і справа дійшла до вінця. А коли стали під вінцем — натура філософа взяла верх і... Сковорода втік з-під вінця.

* * *

Явдоким Щербина, тодішній хар-

ківський губернатор, почувши про Сковороду, захотів з ним познайомитись. Одного разу він їхав влицею в кареті і побачив Сковороду, що сидів на східцях якоїсь крамниці. Губернатор зупинив карету і послав свого ад'ютанта:

— Вас потребує до себе Його Превосходительство!

— Яке превосходительство?

— Добродій губернатор.

— Скажіть йому, що ми не знайомі!

Ад'ютант розповів губернаторові, а той послав його вдруге:

— Вас просить до себе Явдоким Олексієвич Щербина.

— А, чув, чув про такого: кажуть — добрий чоловік і музика! З цими словами Сковорода підійшов до Щербини і вони познайомились, а пізніше й заприятелювали.

* * *

Цариця Катерина II через Потьомкіна запрошувала Сковороду до Петербургу. Посланець застав філософа на полі при отарі овець з сопілкою в руках. Вислухавши посланця, Сковорода спокійно відповів:

— Скажіть своїй цариці, що я не покину рідного краю, бо для мене моя сопілка та вівця дорожча царського вінця.

Філософія

Григорій Савич Сковорода вчив, що щастя людини є в тому, щоб пізнати свій природний хист і по ньому будувати все своє життя. Чоловік повинен зрозуміти себе з точки зору трьох самопізнань: пер-

ше самопізнання є пізнання себе як окремої особи, як людини, що має свою особистість. Друге самопізнання є самопізнання себе, як члена громади, як людини, що має з іншими людьми одну віру, одну батьківщину, одні закони, одну мову та одні звичаї. Лях ти? Будь ляхом! Француз ти? Французуй!... Третє самопізнання є пізнання себе, як істоти, що створив Бог по своєму образу та подобию, — як людини, що є членом всього людства.

„...Звичайно літати орлови, але не черепаці; звичайно жити в саду солов'ю, але не жайворонкові; звичайно стерегти овець собаці, але не вовкові... Собака стереже отару і вдень, і вночі — проганяє вовка по природному хисту. Ні кінь, ні свиня цього не роблять, бо не мають природного хисту до цього...”

„З одного боку у людини є свобода волі, а з другого — природна вдача. Щастя буває лише тоді, коли свобода волі і природний хист — зійдуться в житті людини”.

„**Пізнай свій народ і в народі себе!...**” Сковорода вірив, що прийде ще „царство любови без вражди і раздора”.

Поезія

Мова Григорія Сковороди є суміш книжно - слов'янської і народно - української мови. Поезія ж — видатне явище в українській літературі XVIII-го століття.

Більшість віршів і пісень Сковороди зібрані в збірці, що має такий заголовок: „**Сад Божественных песней, прозябший изъ зернь священнаго писанія**”.

Продовж. на 20 стор.

„...Українці можуть багато допомогти, коли будуть плекати дух національної солідарності, збільшувати свої духові і наукові кваліфікації, здобувати впливи серед чужого оточення, — завжди залишаючись українцями, пропагувати поміж чужинцями ідею Самостійної Вільної України, підкреслюючи світлі моменти нашої історії й ніколи не виносити на осуд чужинців наших внутрішніх непорозумінь і сварок...”

Гетьманіч Данило

„...У нас же монополізація виключно для себе української національної ідеї повела до того, що кожен, хто не належить до певної партії, клубу чи товариства, — той чужий, той ворог, небезпечний конкурент...”

М. Заборовський

СПОГАДИ

(Продовження „Життя серед ікон”)

Ювілей Пана Гетьмана

Не зважаючи на тяжкі роки війни, наша українська колонія в Берліні почала готуватися до святкування 70-тилітнього ювілею Пана Гетьмана.

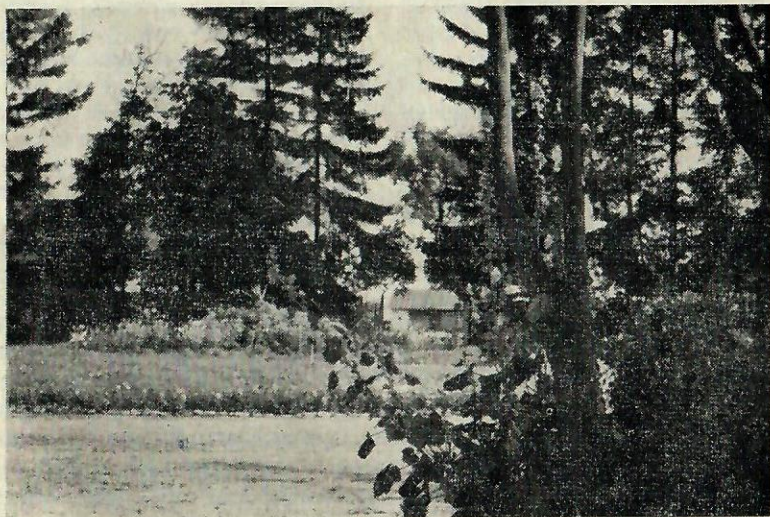
Саме святкування відбулося на дачі Пана Гетьмана у Вінзее. Хоч святкування те було скромне та все ж були делегації від українських установ і організацій, промови, подарунки, співав хор та читалися численні телеграми з поздоровленнями.

В числі подарунків була прекрасна, ручної роботи з тонкою різьбою, бандура та дерев'яне блюдо, але замість звичайних „хліб-сіль” був на ньому терновий вінець — символ страждання Батьківщини, та ще пригорща землі з України, що її вивіз молодий наш земляк з собою на чужинау.

Я ж написала тоді Пану Гетьману ікону св. ап. Павла. Ікона ця тепер зберігається у Гетьманича Данила.

Про ікону св. Пророка Данила

Чим далі, тим частішими ставали алярми. В будинку Пана Гетьмана була заведена сувора дисципліна. В години небезпеки призначався черговий, який слідкував за кількістю людей в будинку та бункері, і який знав, що мав робити на випадок пожежі.

Осінь в Україні

Янушевич фото

Одного разу, коли ми сиділи в бункері, Пан Гетьман привів до нас бл. пам'яті Митрополита Полікарпа, а сам повернувся до будинку (тоді саме Пан Гетьман був черговий з кимсь із молодих, з ким саме не пригадую). Раптом почувся крик:

— Запальна бомба пробила дах!

Завдяки спритності чергових, що кинулися до вогню і засипали його піском, пожежа, що вже почалася, була погашена.

Слідуючого ранку я пішла подивитися, що зробила бомба? Прийшовши на місце, я побачила таку картину: бомба пробила дах, впала в кімнату Гетьманича і, застрявши в підлозі, почала бризкати іскрами горючого фосфору. Вигоріла велика діра, якраз під дверима, що виходили в коридор.

Коли я повернулася, щоб вийти з кімнати Гетьманича, мій зір упав на ікону Св. Пророка Данила, що висіла, як звичайно, на покутті.

У мене виникло гостре бажання скопіювати цю ікону. Я попросила дозволу у Пані Гетьманової і тут же здійснила своє бажання. Копію я бережно поклала до валізки, а коли виїжджала з Берліну, то вивезла її, як дорогоцінний скарб.

Коли в лютому 1954-го року ми почали готуватися до святкування п'ятидесятилітнього ювілею Пана Гетьманича Данила, я задала про копію ікони Св. Пророка, знайшла її і подарувала Ювілянтіві.

Тепер ікона Св. Пророка Данила знову, як і колись в дитинстві, висить на покутті в кімнаті Пана Гетьманича Данила.

КОРОТКІ ВІСТІ

*** Прем'єр червоного Китаю, Чуен-лай, відвідав Індію і в Нью-Дельзі розмовляв з індуським прем'єром Неру, який запропонував червоному Китаєві поділити зони впливів в Азії, що є поза ССРСР. Неру „дарує” китайцям Індо-Китай, Сіям, Малаї та Індонезію, а собі залишає право впливати на Бірму, Пакістан та Кашмір. Справа в тому, що в Індії зростають впливи комуністичної пропаганди і Неру хоче від них відкупитися. Отже, початок кінця індуської незалежності. Індія дістала незалежність від В. Британії, а тепер втрачає її на користь „мастера” всіх червоних — Москви.

*** Чехословацька армія відбула свої маневри, якими командував генерал-полковник, Васілій Гамський, зі своїм сорокачленим штабом советських старшин. Ціллю маневрів було з'ясувати успіх наступу

на західню Австрію та південну Німеччину. В маневрах взяли участь три панцерні дивізії. Крім того, вперше взяв участь в наступі жіночий батальйон та жінки-спадуні.

*** Др. О. Йона, що втік з західньої Німеччини до східньої, належить до тої ж компанії, що й брітійські дипломати, Маклін та Бургес. Вся ця трійка має взяти участь в переведенні запланованого Московою пляну, а саме: 1. Ізолювати Америку, 2. З'єднати Німеччину в союзі з Московою, 3. Допомогти Бєванові, брітійському соціалістові лівого крила, прийти до влади у В. Британії та 4. Заснувати „вісь”: Москва — Пекін — Берлін — Париж — Рим. Деякі західні дипломати б'ють на сполох, говорячи: „Пора збудитися і не дати Москві часу для здійснення такого диявольського пляну!”

АМЕРИКАНСЬКІ ПЕРСПЕКТИВИ

Оце не надто давно довкруги Білого Дому на Пенсильвенія Аве-ню рух, як звичайно кожного дня, почався о десятій годині ранку. Хвиля автомашин вже прорідшала по ранніх годинах, коли всі їдуть до праці, а тепер приходить година пішоходів, які сотками починають творити чергу в бічній вулиці, чекаючи на 10.30, коли їх впускають під проводом поліцистів на оглядини офіційних кімнат Білого Дому. Це звичайне видовище кожного ранку, передовсім під час літніх місяців, коли до столиці напливають тисячі туристів. В цих тисячах губляться безслідно кілька десятків столичних кореспондентів, які спішно прямують поплід велитенськими липами через головну браму, показуючи свої виказки службовим поліцистам, або заїжджають автомашинами із заднього входу, до великої сніжнобілої палати в зеленій гушавині.

Перед своїм виїздом на відпочинок до літньої вілли в Денвер, Колорадо, Президент Айзенгавер влаштує сьогодні пресову конференцію. Це також звичайне явище в Білому Домі кожної середи, але сьогодні всі їдуть на конференцію з окремим зацікавленням, бо події у внутрішній політиці надають їй особливої ваги.

В конференційній залі, кореспонденти сидять, стоять, покурюють і дискутують в малих групах. Точно о 10.30, відкриваються бічні двері і входить Президент з двома секретарями. Він жваво прямує до стола з мікрофонами, весело вітаючи особистих знайомих. Кілька хвилин він позує для фотографів перед столом, а коли все втишується, Президент дає знак і питання починають сипатися.

Питання: Які тепер взаємини Америки зі своїми союзниками?

Президент: Очевидно, що між нами й нашими союзниками час від

часу трапляються непорозуміння, але це нормальна річ в людських відносинах. Я хочу підкреслити, що різниця думок — це здорова річ між приятелями. Америка не потребує потакуючих сателітів, але вільнодумуючих союзників. Наша закордонна політика повинна позбутися вислову „провід Америки” у відношенні до взаємин з нашими союзниками, а говорити більше про союз рівних з рівними.

Питання: Яке становище Америки до комуністичної частини світу?

Президент: Ми мусимо зробити все можливе, щоб нав'язати мирне співжиття з комуністичним світом, рівночасно намагаючись обмежити активність комуністів до тих територій, які вони тепер займають і не дозволити на поширення їхнього впливу на вільні країни.

Питання: Чи ця країна може колись погодитися на допущення червоного Китаю до Об'єднаних Націй?

Президент: В наших намаганнях зберегти мир, ми мусимо враховувати можливість допущення Китаю, під певними умовами, до Об'єднаних Націй.

Питання: Що Ви думаєте про загальне світове положення?

Президент: Світове положення впорядкувалось останнім часом в кількох місцях. Небезпечні конфлікти було зліквідовано в Кореї й Індо-Китаї, Ірані, Єгипті й Іватемалі. Мені здається, що вільний світ має тепер більше можливости ніж передтим примінути свій розум, інтелігенцію, зрозуміння, а також своє багатство, щоб поставити будівлю, яка зможе встояти перед комуністичною навалюю, незалежно від того, чи вона прийде у звичній формі підризу, підкупства й проникання в наші ряди, чи вона остаточно прийме форму збройного нападу. Я вірю, що, коли ми поступатимемо розумно й працю-

ватимемо ефективно, війни не буде.

Питання: Ви колись говорили про можливість запобігчої війни...

Президент: Я не пригадую собі, в яких обставинах я це висловив, але зараз я мушу сказати, що така війна тепер не до подумання. Це неможливо в теперішній світовій ситуації. Запобігча війна розвинулась би в звичайну велику війну, бо обидві сторони вжили би водневих бомб.

Далі пішла мова про домашній фронт. Президент сказав, що він незвичайно вдоволений звітом своїх економічних дорадників, за першу половину 1954 року. Економічний курс вгору за минулих 6 місяців був поміркований і таким він залишиться аж до весни. Все ж, уряд уважно слідкує за курсом господарки. На другий рік, Президент хоче просити від Конгресу продовження на три роки права за Білим Домом заключати торговельні договори, обниження імпортових тарифів на 5% і про податкові полегші для приватних підприємств, які вкладають свій капітал в закордонні інвестиції.

Президент говорив з таким захопленням, що навіть ті цинічні кореспонденти, які прийшли на конференцію сподіваючись почути „партийну лінію” перед виборами, яка неконечно покривається з поглядами Президента, загорілися його вогнем і побігли до телефонів, щоб передати до своїх редакцій оптимізм голови держави. Чому ж би справді не очікувати заможного й спокійного майбутнього? „Американські хлопці” вже не гинуть на полях бою, Президент каже, що війни не буде, торгівля і промисел йдуть вгору...

Але всім тим, що поневолені Советами й досвідчені в боротьбі з большевицькою неволею і для тих, які з дня на день очікують найбільшої загрози світові, слова Президента не дали надії ані підкріплення. Невже поразки в Кореї, Індо-Китаї та в десятку інших місць можна назвати „впорядкуванням

світового положення”? Невже status quo й мирне співжиття з комуністами це вершок амбіції американської закордонної політики? Навіть тоді, коли Президент говорив в пресі появилися чутки, що Совети доганяють Америку в кількості й якості своєї авіації, а деякі економісти почали говорити про необхідність скорої зміни американських господарських плянів, щоб дати першенство видаткам на занедбану національну оборону. В світовій торгівлі, Совети заявили, що вони в скорому часі підпишуть договори про взаємну торгівлю з 20-ти державами, цим, очевидно, скорочуючи число ринків збуту на американські товари й примушуючи Америку полегшити обмеження на вивіз т. зв. стратегічних матеріалів до комуністичних країн, або втратити свою вартість на світовому ринку. З цього ясно, що Совети мають зовсім інші пляни відносно „мирної співпраці” з Америкою.

Пресова конференція Президента напевно пригнобила тисячі думаючих людей з довгою пам'яттю. Вона рівночасно потвердила здогади багатьох обсерваторів, які добачають зріст впливу консервативного, ізоляційного крила республіканської партії на Білий Дім. Слова Президента про відкинення поняття „провід Америки” говорить в некористь погляду, що повосенний світ виступає проти большевизму під проводом Америки. Із слів Президента виходило би, що Америка не бажає собі такого проводу, а від такого твердження до повного невмішуння та ізоляції не надто далеко.

Дивлячись навіть найбільш оптимістично на намічений Президентом курс американської внутрішньої і зовнішньої політики, ми мусимо сказати, що ця політика незвичайно пасивна, анемічна й короткочасна. Наскільки цей начерк згідний з правдивими намірами американського уряду і, як ця політика вийде з політичної гри з кремлівськими експертами від загарбання світу, — покаже холодна реальність.

КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКА ХРОНІКА

Українська

*** В Лондоні, 6 вересня ц.р. відбулася пресова конференція українських науковців. Мета цієї конференції була ознайомити британську пресу з положенням української науки під московською окупацією та з положенням цієї ж науки у вільному світі. Серед присутніх був і **Й.С. ЯВП Гетьманич Данило Скоропадський** та Д. Левіцький — Голова Централі СУВ.

У конференції також приймала участь і Пані **Олена Лотоцька** — заступниця голови Світового Об'єднання Жіночих Організацій та голова Союзу Українок Америки. *** Заходами Управи Жіночої Секції при Відділі ОУУВБ., у неділю, 19-го вересня ц.р., в залі сербської православної церкви відбувся вечір вшанування пам'яті Лесі Українки. Реферат про творчість Лесі Українки прочитав Др. Мацяк. З деклямаціями виступали, — це зовсім молода (6 років) Л. Галицька та Пані Г-ко. З великим успіхом виступили співаки — Пані Леско (сопрано) та шанований нашим громадянством Григорій Шведченко (тенор). Акомпанієнт К. Олишкевича. Вечір пройшов успішно. Всі місця були заповнені.

*** Декан американського університету в Нью-Джерсі, містер Ернст Е. Мак-Магон, офіційно повідомив нашого земляка, **Адама Гнидця**, про те, що в наслідок оцінок за минулий академічний рік, його ім'я записане в реєстрі почестей. З цієї нагоди ім'я українського студента, Адама Гнидця, разом з трьома іншими студентами, появилось в американських газетах.

Редакція „**За єдність нації**” бажає землякові дальших успіхів на честь і славу нашої Батьківщини.

Зі світу

*** В місті Дорчестері, 13-го вересня, понад 250 осіб письменників, журналістів та театральних мистців відзначали шестидесятиліття з дня

народження Дж. Б. Пристлі — одного з найвидатніших сучасних письменників Англії.

Відповідаючи на привітання, Ювіліант згадав, як-то 44 роки тому, він вперше одержав за своє писання гонорар. Це була лише одна гінся, але — „Ви могли жити за гінсю в ті дні цілий тиждень”.

Далі, розповідаючи про початок своєї літературної кар'єри, Пристлі сказав: „Мене хвалили за мою плодovitість, але якби я починав тепер заново, то, надіюсь, писав би менше, але... краще”.

Кореспондент газети „Дейлі Меіл” запитав містера Пристлі, яку пораду він дав би початкуючим письменникам сьогодні. Пристлі відповів: „Don't!”, отже — „не пишіть!”, а потім додав: „Я не думаю, що шанси для молодих письменників сьогодні є такими, якими вони були в той час, коли починав я. Якби я був молодим чоловіком тепер, то не був би письменником, а — музиком”.

*** В суботу, 18-го вересня ц.р., в Лондоні, поблизу Канон Стріт Стейшен, при розкопці ґрунту під фундамент нової будови знайдено кам'яну колону, а під нею цілком добре збережену голову кам'яної статуї. Англійські фахівці вважають, що це залишки староримського храму на честь бога Мітри. Культ цього бога був практикований в Лондоні в часи римської окупації — між 1700 і 1800 роками тому назад. Зараз це місце відвідують тисячі лондонців.

Примітка. „Мітра” — це є найвизначніше добре божество в дуалістичній іранській релігії. Культ Мітри був поширений у римській імперії за царів і з початком християнської ери розвинувся у моністичну релігію, що опиралася на культ сонця. Головним обрядом культу Мітри була кривава жертва волів, після якої учасників кропили священною кров'ю.

З листів до Редакції

Ви робите добре діло і робите його солідно!...

Вельмишановний Пане Редакторе!

Оце дістав летунською поштою журнал „За єдність нації”. Мушу зразу сказати, що журнал вийшов знеменито й культурно, незвичайно прилично. Ви проробили першорядну роботу розкладом матеріялу. Багатство типів черенок заступає до певної міри ілюстрації і дає відпочинок для ока. Журнал легко читається.

Доброю думкою є поміщення цитат товстими черенками, які дають зерна мудрости і вказівки до справжньої національної єдности. Це є правильно, бо журнал не пхає читачеві в горло цілу купу доктрин, більше ніж читач може проковтнути. Припадком находячи коротку цитату, читач її читає і має час роздумати. Цим, властиво, і робиться національно-корисна робота і приєднується читачів.

Стаття „За єдність нації” Інж. Петра Веселовського є знаменита, вона висловлює політичну лінію журналу і, якщо журнал захочас на будуче свій соборницький, всеукраїнський, а заразом європейський тон, тоді буде справді конструктивна і культурна робота.

Ви робите добре діло й робите його солідно. Я не маю ніякої критики — негативної критики. Журнал, правда, малий, але я добре розумію теперішні обставини і брак фондів, а тому Ваш журнал — це справді таки досягнення!

Вірю, що в скорому часі об'єм побільшиться, бо я бачу, що Редакція добре знає своє діло.

Дякую за пересилку журналу і... т.д.

Г.А.

„...Журнал „За єдність нації” мені сподобався. Крім прекрасної передмови, стаття Інж. П. Веселовського є конструктивно-закликаюча до єдности, в цьому виявляється об'єктивність журналу відо-

бражається його назва. Цим також показується тим людям, які фальшують в партійних цілях історію, що Ви не боїтеся правди, що Ви ставитеся об'єктивно до всіх проявів нашого національного і політичного життя...”. З пошаною ітд. Л.В.

„...Я від Вас отримав журнал і за нього сердешно дякую Вам. Журнал написаний гарно і читається легко...” З належною пошаною і т.д.

І. Я-ків

„...Журнал одержав. Широ дякую... Я хочу, щоб журнал розвивався. Думаю, що Ви приложете до цієї справи всіх зусиль, щоб можна було з часом зробити його багато більшим, як він є зараз...”

Ф. Г-к.

„...Радий взяти участь в справі єдности нашої нації. Важливість єдности відчуваю всією душею...”

С. М-ко

„...Я дуже радий, що Ви надрукували оповідання Хведора Рудківського „Спогади про моє село” — цікаве і правдиве, я сам знаю подібні факти...” Вітаю...

І. Д-кий

„...п. Рудківський, дуже правдива є поговорка: „Неправа коза, що в ліс пішла, і неправ вовк, що козу з'їв!”

Моя порада п. Редакторові, викинути з-під „першої цеглини” шкідливе нарікання, а покласти моє гасло: „Хто минуле згадає, тому око геть!”

Поможи, Боже, знайти нам національно-загальний знаменник.

Антін Білий

ФІЛОСОФ ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА

(Закінч. з 13 стор.)

З постичних творів, що не ввійшли до збірника „Сад“, найважливіший вірш *De libertate* (Про свободу), де Скворода оспівує Гетьмана Богдана Хмельницького — „отця вольності“ і народного генія.

В 1774-му році Скворода склав збірник своїх байок — „**Басні харьковські**“.

„Світ мене ловив, але не піймав!“

Так звелів написати на своєму надгробному хресті сам Григорій Скворода. А помер він теж зов-

сім по-філософському. Ходив, розмовляв, говорив своїм друзям, що вже приходить його смерть. Сам, власними руками, викопав для себе яму в саду свого приятеля, Михайла Ковалевського, в селі Іванівці на Харківщині. Помився, одягнув чисту білизну, впорядкував рукописи своїх творів і поклав їх на лавці собі під голову, підстелив сіру свиту — ліг і помер. Трапилося це 29-го жовтня року Божого 1794-го, рівно **160 років тому**.

О. Воропай

КНИЖКИ НА НАШИХ ПОЛИЦЯХ:

Олекса Воропай — „**Пригоди Марка Чубатого**“. Повість. Стор. 100.
Ціна в Англії та в Австралії — 4/6, в США та в Канаді — один доляр.

„**Знамена українських гетьманів**“ — кольорові листівки. Це помистецькому виконані герби українських гетьманів XVII та XVIII століть — наша гордість і слава! Три листівки складають одну цілість.

„**Українські народні приповідки**“. Стор. 64.

Ціна в Англії та в Австралії — 3 шілінги,
в США та в Канаді — 50 центів.

„**Українські народні загадки**“. Стор. 56.

Ціна в Англії та в Австралії — 2/6,

в США та в Канаді — 40 центів. В інших країнах рівновартість американського доляра.

Замовляти: 5, Morat Street, London, S.W.9., England.

Передплачуйте, кольпортуйте, читайте газету „РАНОК“

31, Gerard Street, Derby, England

Увага! Ми одержали „Брітїш монї ордер“ №2032,688 з Нью-Йорку на суму 17 шіл. 7 пен., але не знаємо на кого їх записати, бо адресант не подав свого прізвища і адреси. Просимо відізнатися.

Адміністрація

Увага!

ПІДПРИЄМЦІ, КУПЦІ, РЕМІСНИКИ!

Журнал „**За єдність нації**“ допоможе Вам увійти у найтісніший контакт з широкими масами нашого громадянства не тільки на терені Великої Брітанії, а й усіх інших країнах поселення з обох боків океану — **РЕКЛЯМУЙТЕ СВОЇ ПІДПРИЄМСТВА У НАШОМУ ЖУРНАЛІ!**
Ціни реклям та оголошень — по домовленості.

РОЗШУКИ

Ціна розшуків за перших 10 слів — 3 шілінги. Кожне додаткове слово — 6 пенсів.

Адміністрація